

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturta palāta)

2016. gada 21. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Piemērojamo tiesību aktu izvēle — Regulas (EK) Nr. 864/2007 un (EK) Nr. 593/2008 — Direktīva 2009/103/EK — Negadījums, ko izraisījusi kravas automašīna ar piekabi, taču katram transportlīdzeklim ir cits apdrošinātājs — Negadījums, kas noticis dalībvalstī, kura nav apdrošināšanas līgumu noslēgšanas dalībvalsts — Regresa prasība starp apdrošinātājiem — Piemērojamie tiesību akti — Jēdzieni “līgumiskas saistības” un “ārpuslīgumiskas saistības”

Apvienotās lietas C-359/14 un C-475/14

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko iesniegušas attiecīgi *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apgabaltiesa, Lietuva) un *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa), kas pieņemti 2014. gada 15. jūlijā un 8. oktobrī un kas Tiesā iesniegti 2014. gada 23. jūlijā un 17. oktobrī, tiesvedībās

“*ERGO Insurance*” SE, ko pārstāv “*ERGO Insurance*” SE Lietuvas filiālas,

pret

“*If P&C Insurance*” AS, ko pārstāv “*IF P&C Insurance*” AS filiālas (C-359/14),

un

“*Gjensidige Baltic*” AAS, ko pārstāv “*Gjensidige Baltic*” AAS Lietuvas filiālas,

pret

“*PZU Lietuva*” UAB DK (C-475/14).

TIESA (ceturta palāta)

šādā sastāvā: trešās palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], kas pilda ceturta palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*] (referents), A. Prehala [*A. Prechal*] un K. Jirimēe [*K. Jürimäe*],

ģenerālvokāte: E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

* Tiesvedības valoda – lietuviešu.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- “ERGO Insurance” SE, ko pārstāv “ERGO Insurance” SE Lietuvas filiālas, vārdā – M. Navickas, advokatas,
- “Gjensidige Baltic” AAS, ko pārstāv “Gjensidige Baltic” AAS Lietuvas filiālas, vārdā – A. Rjabovs,
- “If P&C Insurance” AS, ko pārstāv “If P&C Insurance” AS filiālas, vārdā – A. Kunčiuvienė,
- Lietuvas valdības vārdā – R. Krasuckaitė un G. Taluntytė, kā arī D. Kriaučiūnas, pārstāvji,
- Vācijas valdības vārdā – T. Henze un J. Kemper, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – A. Steiblytė un M. Wilderspin, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2015. gada 24. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīvu 2009/103/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV L 263, 11. lpp.), kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV L 177, 6. lpp.; turpmāk tekstā – “Romas I regula”), un Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regulu (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II) (OV L 199, 4. lpp.; turpmāk tekstā – “Romas II regula”).
- 2 Šie lūgumi tika iesniegti tiesvedībā starp attiecīgi “ERGO Insurance” SE un “If P&C Insurance” AS un “Gjensidige Baltic” AAS (turpmāk tekstā – “Gjensidige Baltic”) un “PZU Lietuva” UAB DK (turpmāk tekstā – “PZU Lietuva”), apdrošināšanas sabiedrībām, par tiesību aktiem, kas piemērojami regresa prasībām starp minētajām pusēm pēc Vācijā notikušiem satiksmes negadījumiem.

Tiesību akti

Savienības tiesības

Romas I regula

- 3 Atbilstoši Romas I regulas preambulas 7. apsvērumam:

“Šīs regulas materiāltiesiskajai darbības jomai un noteikumiem vajadzētu būt saderīgiem ar Padomes Regulu (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi civillietās un komercietās [(OV 2001, L 12, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Briseles I regula”)] un [Romas II regulu].”

4 Romas I regulas 1. panta 1. punktā tās piemērošanas joma ir noteikta šādi:

“Šo regulu piemēro līgumsaistībām civillietās un komerclietās gadījumos, kas saistīti ar tiesību normu kolīziju.

Tā jo īpaši neattiecas uz nodokļu, muitas vai administratīvām lietām.”

5 Šīs regulas 4. pantā ar nosaukumu “Tiesību akti, ko piemēro, ja nav izdarīta izvēle” noteikts:

“1. Ciktāl par tiesību aktiem, ko piemēro līgumam, nav izdarīta izvēle saskaņā ar 3. pantu un neskarot 5. līdz 8. pantu, līgumam piemērojamos tiesību aktus nosaka šādi:

- a) preču iegādes līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pārdevējam ir pastāvīgā mītnesvieta;
- b) pakalpojumu sniegšanas līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pakalpojumu sniedzējam ir pastāvīgā mītnesvieta;
- c) līgumu, kura priekšmets ir lietu tiesības uz nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma noma/īre, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas nekustamais īpašums;
- d) neskarot c) apakšpunktu, nekustamā īpašuma nomas/īres līgumu, kurš personīgas lietošanas nolūkā noslēgts uz laikposmu, kas nepārsniedz sešus secīgus mēnešus, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā iznomātājam/izīrētājam ir pastāvīgā mītnesvieta, ar nosacījumu, ka nomnieks/īrnieks ir fiziska persona un ka viņa pastāvīgā mītnesvieta ir tajā pašā valstī;
- e) franšīzes līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā franšīzes ņēmējam ir pastāvīgā mītnesvieta;
- f) izplatīšanas līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā izplatītājam ir pastāvīgā mītnesvieta;
- g) līgumu par preču iegādi izsolē reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā izsole notiek, ja šādu vietu var noteikt;
- h) līgumu, kas noslēgts daudzpusējā sistēmā, kura atbilstīgi nediskrecionāriem noteikumiem apvieno vai palīdz apvienot vairāku trešo personu pirkšanas un pārdošanas intereses attiecībā uz finanšu instrumentiem, kā tie definēti Direktīvas 2004/39/EK 4. panta 1. punkta 17) apakšpunktā, un kuru reglamentē tikai vieni tiesību akti, reglamentē minētie tiesību akti.

2. Ja uz līgumu neattiecas 1. punkts vai ja uz līguma elementiem attiektos vairāk nekā viens no 1. punkta a) līdz h) apakšpunktam, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pastāvīgā mītnesvieta ir tai pusei, kam jāveic līgumam raksturīgais izpildījums.

3. Ja visi lietas apstākļi skaidri liecina, ka līgums ir acīmredzami ciešāk saistīts ar citu valsti, kas nav 1. vai 2. punktā norādītā valsts, piemēro šīs citas valsts tiesību aktus.

4. Ja piemērojamos tiesību aktus nevar noteikt atbilstīgi 1. vai 2. punktam, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru tas ir visciešāk saistīts.”

6 Minētās regulas 7. pantā “Apdrošināšanas līgumi” ir noteikts:

“1. Šis pants attiecas uz 2. punktā minētajiem līgumiem neatkarīgi no tā, vai apdrošinātais risks atrodas dalībvalstī, un uz visiem citiem apdrošināšanas līgumiem, kuros apdrošinātie riski atrodas dalībvalstu teritorijā. Tas neattiecas uz pārāpdrošināšanas līgumiem.

2. Apdrošināšanas līgumus par lieliem riskiem, kā tie definēti 5. panta d) punktā Padomes Pirmajā direktīvā 73/239/EEK (1973. gada 24. jūlijs) par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz uzņēmējdarbības sākšanu un veikšanu tiešās apdrošināšanas nozarē [(OV L 228, 3. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 16. novembra Direktīvu 2005/68/EK (OV L 323, 1. lpp.)], kas nav dzīvības apdrošināšana, reglamentē tiesību akti, kurus puses izvēlas saskaņā ar šīs regulas 3. pantu.

Ciktāl puses nav izdarījušas izvēli attiecībā uz piemērojamiem tiesību aktiem, apdrošināšanas līgumus reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā apdrošinātājam ir pastāvīgā mītnesvieta. Ja lietas apstākļu kopums liecina, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, piemēro šīs citas valsts tiesību aktus.

[..]

6. Šā panta nolūkā valsti, kurā atrodas risks, nosaka saskaņā ar 2. panta d) punktu Padomes Otrajā direktīvā 88/357/EEK (1988. gada 22. jūnijs) par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz tiešo apdrošināšanu, kas nav dzīvības apdrošināšana, un par noteikumiem pakalpojumu sniegšanas brīvības efektīvākai izmantošanai [(OV L 172, 1. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/14/EK (OV L 149, 14. lpp.)], un dzīvības apdrošināšanas gadījumā valsts, kurā atrodas risks, ir saistību dalībvalsts Direktīvas 2002/83/EK 1. panta 1. punkta g) apakšpunkta nozīmē.”
- 7 Saskaņā ar šīs pašas regulas 15. pantu “Likumiskā subrogācija”:

“Ja personai (“kreditoram”) ir līgumisks prasījums pret citu personu (“parādnieks”) un ja trešai personai ir pienākums apmierināt kreditora prasījumu, vai arī šī trešā persona, izpildot attiecīgo pienākumu, faktiski ir apmierinājusi kreditora prasījumu, tad tiesību akti, kas reglamentē trešās personas pienākumu apmierināt kreditora prasījumu, nosaka to, vai un ciktāl attiecīgā trešā persona ir tiesīga īstenot pret parādnieku tiesības, kas kreditoram bija attiecībā pret parādnieku saskaņā tiesību aktiem, kuri reglamentē viņu attiecības.”

- 8 Romas I regulas 16. pantā “Vairāku personu atbildība” ir paredzēts:

“Ja kreditoram ir prasījums pret vairākiem parādniekiem, kas ir atbildīgi par vienu un to pašu prasījumu, un ja viens no parādniekiem jau ir pilnīgi vai daļēji apmierinājis šo prasījumu, tad tiesību akti, kuri reglamentē šā parādnieka saistības pret kreditoru, reglamentē arī šā parādnieka tiesības vērst regresa prasību pret pārējiem parādniekiem. Ciktāl to ļauj tiesību akti, kas reglamentē viņu saistības pret kreditoru, pārējie parādnieki var izmantot ierunas, kas viņiem ir pret kreditoru.”

- 9 Šīs regulas 23. pantā, kura nosaukums ir “Attiecības ar citiem Kopienas tiesību aktiem”, ir noteikts, ka:

“Izņemot 7. pantu, šī regula neskar tādu Kopienas tiesību aktu piemērošanu, kuros saistībā ar konkrētiem jautājumiem ir paredzētas kolīziju normas attiecībā uz līgumsaistībām.”

Romas II regula

- 10 Romas II regulas preambulas 7. apsvērumā ir noteikts:

“Regulas materiāltiesiskajai darbības jomai un noteikumiem vajadzētu būt saderīgiem ar [...] [Briseles I regulu] un instrumentiem, kuri reglamentē tiesību aktus, kas piemērojami līgumsaistībām.”

11 Atbilstoši šīs regulas 4. pantam ar nosaukumu “Vispārīgi noteikumi”:

“1. Ja vien šajā regulā nav paredzēts kas cits, tiesību akti, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām, kuras izriet no neatļautas darbības, ir tās valsts tiesību akti, kurā radies kaitējums, neatkarīgi no tā, kurā valstī iestājies notikums, kas radījis kaitējumu, un neatkarīgi no tā, kurā valstī vai kurās valstīs radušās netiešas minētā notikuma sekas.

2. Tomēr gadījumā, ja gan personai, ko uzskata par atbildīgu, gan personai, kam nodarīts kaitējums, laikā, kad kaitējums radies, pastāvīgā mītnesvieta ir vienā un tajā pašā valstī, piemēro minētās valsts tiesību aktus.

3. Ja visi lietas apstākļi skaidri liecina, ka neatļautā darbība ir acīm redzami ciešāk saistīta ar citu valsti, kas nav 1. vai 2. punktā norādītā valsts, piemēro attiecīgās valsts tiesību aktus. Acīm redzami ciešāka saikne ar citu valsti jo īpaši varētu būt balstīta uz jau iepriekš pastāvējušām pušu attiecībām, piemēram, uz līgumu, kas ir cieši saistīts ar attiecīgo neatļauto darbību.”

12 Romas II regulas 15. pantā, kura nosaukums ir “Piemērojamo tiesību aktu joma”, ir paredzēts:

“Ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamajos tiesību aktos saskaņā ar šo regulu konkrēti reglamentē:

a) atbildības pamatu un apjomu, ietverot arī to personu noteikšanu, no kurām var prasīt atbildību par to veiktajām darbībām;

b) pamatojumu atbrīvošanai no atbildības, atbildības ierobežošanai un atbildības sadalei;

[..].”

13 Minētās regulas 18. pantā “Tieša prasība pret atbildīgās personas apdrošinātāju” ir teikts, ka:

“Persona, kam nodarīts kaitējums, var celt prasību tieši pret tās personas apdrošinātāju, kura atbildīga par kompensācijas nodrošināšanu, ja tā paredzēts tiesību aktos, ko piemēro ārpuslīgumiskajai saistībai vai apdrošināšanas līgumam.”

14 Šīs pašas regulas 19. pants “Subrogācija” ir formulēts šādi:

“Ja personai (“kreditoram”) ir ārpuslīgumisks prasījums pret citu personu (“parādnieku”) un trešai personai ir pienākums apmierināt kreditora prasījumu vai arī šī trešā persona, izpildot attiecīgo pienākumu, faktiski ir apmierinājusi kreditora prasījumu, tiesību akti, ar ko reglamentē trešās personas pienākumu apmierināt kreditora prasījumu, ir tie, ar kuriem nosaka, vai un ciktāl attiecīgā trešā persona ir tiesīga izmantot pret parādnieku tās tiesības, kas kreditoram bija attiecībā pret parādnieku saskaņā tiesību aktiem, kuri reglamentē viņu attiecības.”

15 Saskaņā ar Romas II regulas 20. panta “Vairāku personu atbildība” noteikumiem:

“Ja kreditoram ir prasījums pret vairākiem debitoriem, kas ir atbildīgi saistībā ar vienu un to pašu prasījumu, un ja viens debitors jau prasījumu pilnīgi vai daļēji ir apmierinājis, jautājumu par šā debitora tiesībām prasīt kompensāciju no citiem debitoriem reglamentē tiesību akti, ko piemēro attiecīgā debitora ārpuslīgumiskajām saistībām ar kreditoru.”

16 Šīs regulas 27. pantā, kura nosaukums ir “Attiecības ar citiem Kapienas tiesību aktiem”, ir noteikts, ka:

“Šī regula neskar tādu Kapienu tiesību aktu piemērošanu, kuros saistībā ar konkrētiem jautājumiem ir paredzēti noteikumi par tiesību normu kolīziju attiecībā uz ārpuslīgumiskām saistībām.”

Direktīva 2009/103

- 17 Direktīvas 2009/103 preambulas 26. apsvērumā ir noteikts:

“Apdrošināto personu interesēs katrai apdrošināšanas polisei visās dalībvalstīs būtu jānodrošina apdrošinājuma vienreizēja prēmija, ko paredz valsts tiesību akti vai ko paredz tās dalībvalsts tiesību akti, kurā transportlīdzeklis parasti atrodas, ja apdrošinājums ir lielāks.”

- 18 Minētās direktīvas 3. panta “Transportlīdzekļu obligātā apdrošināšana” trešajā daļā ir noteikts:

“Katra dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka apdrošināšanas līgums attiecas arī uz:

- a) jebkuriem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, kas izraisīti citu dalībvalstu teritorijā, saskaņā ar šo valstu tiesību aktiem;

[..].”

- 19 Minētās direktīvas 14. pants ar nosaukumu “Vienreizēja prēmija” ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka visas transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas polises:

- a) balstoties uz vienreizēju prēmiju, visā līguma darbības laikā attiecas uz visu Kopienas teritoriju, tostarp jebkurā laika posmā līguma darbības laikā, kad transportlīdzeklis atrodas citās dalībvalstīs; un
- b) ņemot par pamatu to pašu vienreizējo prēmiju, visās dalībvalstīs nodrošina apdrošinājumu, ko paredz valsts tiesību akti vai ko paredz tās dalībvalsts tiesību akti, kurā transportlīdzeklis parasti atrodas, ja šis apdrošinājums ir lielāks.”

Lietuvas tiesības

- 20 Direktīvas 2009/103 normas valsts tiesībās ir transponētas ar 2004. gada 5. marta Likumu par obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar transportlīdzekļu izmantošanu (*TPVCAPDĮ*) (*Žin.*, 2004, Nr. 46-1498), kurā izdarīti grozījumi ar 2007. gada 17. maija Likumu Nr. X-1137 (*Žin.*, 2007, Nr. 61-2340; turpmāk tekstā – “*Likums par obligāto apdrošināšanu*”).

- 21 Likuma par obligāto apdrošināšanu 10. panta “Apdrošināšanas līguma teritoriālā darbības joma” 1. punktā ir noteikts:

“Pēc vienreizējas (vienotas) prēmijas samaksas [tāda transportlīdzekļa, kurš parasti atrodas Lietuvas teritorijā,] apdrošināšanas līgums vai pierobežas apdrošināšanas līgums visā līguma darbības laikā, tostarp tad, ja līguma darbības laikā transportlīdzeklis atrodas citās Savienības dalībvalstīs, nodrošina apdrošinājumu, ko paredz tās valsts tiesību akti par transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu, vai šajā likumā paredzēto apdrošinājumu, ja šis pēdējais apdrošinājums ir lielāks. [..].”

- 22 Saskaņā ar Likuma par obligāto apdrošināšanu 11. pantu “Apdrošinājuma summas un apdrošināšanas prēmijas”:

[..]

3. Ja zaudējumi radušies citā dalībvalstī, atlīdzībai, ko izmaksā apdrošinātājs, piemēro apdrošinājuma summas, kas noteiktas šajā dalībvalstī, vai šī panta 1. punktā paredzētās summas, ja tās ir lielākas.

[..]”

23 Minētā likuma 16. panta “Atlīdzības izmaksāšanas principi” 1. punktā ir noteikts šādi:

“Atbildīgajam apdrošinātājam vai Birojam ir jāmaksā atlīdzība, ja mehāniskā transportlīdzekļa lietotājam rodas civiltiesiskā atbildība par trešajai personai nodarītajiem zaudējumiem. Apdrošināšanas atlīdzība ir izmaksājama, ievērojot tiesību aktus, ar kuriem regulē obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar transportlīdzekļu lietošanu tajā dalībvalstī, kurā ir noticis ceļu satiksmes negadījums.

[..]”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lietā C-359/14

24 2011. gada 1. septembrī netālu no Manheimas [*Mannheim*] (Vācija) kravas vilcējs ar piekabi, apgriezoties uz ceļa, apgāzās. Pamatojoties uz negadījuma vietā ieradušos policijas amatpersonu konstatējumiem, par negadījumu atbildīgs bija kravas vilcēja vadītājs. Līdz ar to transportlīdzekļa apdrošinātājs “*ERGO Insurance*” SE filiāle minētajā negadījumā cietušajiem izmaksāja kompensāciju 7760,02 Lietuvas litu (LTL) (apmēram EUR 2255) apmērā. Pēc tam šis apdrošinātājs vērsās iesniedzējtiesā ar prasību piekaves apdrošinātājam, proti, “*If P&C Insurance*” AS filiālei, uzņemties segt pusi apdrošināšanas atlīdzības, kura tai bija jāizmaksā, pamatojot, ka minētajai par radītajiem zaudējumiem bija jāatbild solidāri.

25 Iesniedzējtiesa uzskata, ka par šo abu apdrošinātāju strīdam piemērojamajām tiesību normām nav īstas skaidrības.

26 Šādos apstākļos *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Romas I regulas 4. panta 4. punkts, kurā ir noteikts, ka, “ja piemērojamās tiesību aktus nevar noteikt atbilstīgi [4. panta] 1. vai 2. punktam, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru tas ir visciešāk saistīts”, ir jāinterpretē tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā ir jāpiemēro Vācijas tiesību akti?

2) Noraidošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā, vai Romas II regulas 4. pantā ietvertā norma ir interpretējama tādējādi, ka tādos apstākļos kā pamatlietā strīdam starp kravas vilcēja un piekaves apdrošinātājiem piemērojamie tiesību akti ir jānosaka atbilstoši tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas vieta, kur ir radušies zaudējumi ceļu satiksmes negadījuma dēļ?”

Lietā C-475/14

27 2011. gada 21. janvārī Vācijā notika ceļu satiksmes negadījums, kurā kravas vilcējs ar piekabi radīja zaudējumus citu personu īpašumam. Kravas vilcēja vadītāja civiltiesiskā atbildība bija apdrošināta *Gjensidige Baltic* Lietuvas filiālē. Piekabe bija apdrošināta atbilstoši civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumam, kas noslēgts ar *PZU Lietuva*.

28 Pēc negadījumā cietušo personu Vācijā iesniegto pieteikumu izskatīšanas *Gjensidige Baltic* izmaksāja apdrošināšanas atlīdzības LTL 4 331,05 (aptuveni EUR 1254) apmērā. *Gjensidige Baltic* uzskata, ka, tā kā šis atlīdzības sedza visus šo personu ciestos zaudējumus, tā varēja celt regresa prasību pret *PZU Lietuva*, lai atgūtu pusi minētās summas, proti, LTL 2 165,53 (aptuveni EUR 629).

29 Ar 2013. gada 2. janvāra nolēmumu *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apgabaltiesa) apmierināja *Gjensidige Baltic* prasību. Tā piesprieda *PZU Lietuva* atlīdzināt minētajai tās izmaksāto apdrošināšanas atlīdzību LTL 2 165,53 apmērā, šai summai pieskaitot likumiskos procentus 6 % apmērā. Šī tiesa norādīja, ka saskaņā ar Romas II regulas 4. panta 1. punktu ārpuslīgumiskajām saistībām, kas radušās zaudējumus radījušā fakta dēļ, ir piemērojamas Vācijas tiesības. Saskaņā ar Vācijas tiesībām atbildība būtu jāsadala, jo zaudējumi bija radušies satiksmes negadījuma dēļ, ko izraisījis transportlīdzeklis ar piekabi. Ja zaudējumus kompensē viens no apdrošinātajiem, tam ir tiesības pusi summas piedzīt no otra apdrošinātāja.

30 Ar 2013. gada 8. novembra spriedumu *Vilniaus apygardos teismas* (Viļņas Apelācijas tiesa) atcēla *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apgabaltiesa) spriedumu un noraidīja *Gjensidige Baltic* celto regresa prasību. Apelācijas instances tiesa konstatēja, ka šajā gadījumā jautājumi par civiltiesisko atbildību saistībā transportlīdzekļa daļību satiksmē ir jārisina, pamatojoties uz līgumu par obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar transportlīdzekļa izmantošanu, un ka Romas I regulas normas nav piemērojamas. Tā kā šajā gadījumā bija noslēgts līgums par civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu, minētajā situācijā neiestājas civiltiesiskā atbildība par neatļautu darbību. Uzskatīdama, ka *PZU Lietuva* saistības ir paredzētas līgumā par obligāto apdrošināšanu, šī tiesa nolēma, ka piemērojamas ir Lietuvas tiesības.

- 31 Ar kasācijas sūdzību, ko *Gjensidige Baltic* iesniedza iesniedzējtiesā, tā vēlas panākt šī sprieduma atcelšanu un *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Viļņas pilsētas apgabaltiesa) 2013. gada 2. janvāra sprieduma apstiprināšanu.
- 32 Iesniedzējtiesa norāda, ka strīds būtībā ir par to, kā ir kvalificējamās tiesiskās attiecības starp attiecīgajiem kravas vilcēja un piekabes apdrošinātājiem un par šīm attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem. Šī kvalifikācija šajā lietā ir būtiska, jo Lietuvas un Vācijas tiesību sistēmās ir noteikti atšķirīgi principi par kravas vilcēja un piekabes apdrošinātāju atbildības sadali gadījumā, kad zaudējumus ir izraisījis šāds transportlīdzeklis ar pievienotu piekabi.
- 33 Turklāt būtu nepieciešams noteikt, kā to arī uzskata *Gjensidige Baltic*, vai Direktīvas 2009/103 14. panta b) punktā ir paredzēta kolīziju norma, atbilstoši kurai tādām strīdam apdrošinātāju starpā, kāds ir pamatlietā, ir piemērojami valsts, kurā noticis negadījums, tiesību akti.
- 34 Šādos apstākļos *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas 2009/103 14. panta b) punktā ir ietverta kolīziju norma, kura *ratione personae* ir piemērojama ne vien ceļu satiksmes negadījumā cietušajiem, bet arī par negadījumu atbildīgā transportlīdzekļa apdrošinātājam, lai noteiktu to starpā piemērojamo tiesisko regulējumu, kā arī vai šis noteikums ir speciālā tiesību norma salīdzinājumā ar noteikumiem par piemērojamajām tiesībām, kas paredzēti Romas I un Romas II regulā.
 - 2) Noraidošas atbildes uz pirmo jautājumu gadījumā ir svarīgi noskaidrot, vai šajā lietā tiesiskās attiecības starp apdrošinātājiem atbilst jēdzienam “līgumsaistības” Romas I regulas 1. panta 1. punkta nozīmē? Ja tiesiskās attiecības starp apdrošinātājiem patiešām ietilpst jēdzienā “līgumsaistības”, tad ir svarīgi noskaidrot, vai šīs tiesiskās attiecības atbilst apdrošināšanas līgumu (tiesisko attiecību) kategorijai un vai tām piemērojami tiesību akti ir jānosaka atbilstoši Romas I regulas 7. pantam.

3) Noraidošas atbildes uz pirmajiem diviem jautājumiem gadījumā ir svarīgi noskaidrot, vai regresa prasības gadījumā tiesiskās attiecības starp izmantotiem savienotiem transportlīdzekļiem atbilst “ārpuslīgumisku saistību” jēdzienam [Romans II regulas] nozīmē un vai šīs tiesiskās attiecības ir jāuzlūko kā atvasinātas tiesiskās attiecības, kuras radušās ceļu satiksmes negadījuma (neatļautas darbības) rezultātā, nosakot piemērojamās tiesību aktus atbilstoši [Romans II regulas] 4. panta 1. punktam. Vai tādā gadījumā kā šajā lietā izmantotu savienotu transportlīdzekļu apdrošinātāji ir jāuzlūko kā parādnieki, kuri ir atbildīgi par vienu un to pašu prasījumu [Romans II regulas] 20. panta nozīmē, un vai starp tiem pastāvošajām tiesiskajām attiecībām piemērojami tiesību akti ir jānosaka atbilstoši šai tiesību normai?”

35 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2014. gada 19. novembra rīkojumu lietas C-359/14 un C-475/14 mutvārdu procesā un galīgā sprieduma taisīšanai tika apvienotas.

Par prejudiciāliem jautājumiem

36 Ar prejudiciālajiem jautājumiem, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesas būtībā vēlas noskaidrot, kā ir jāinterpretē Romas I un Romas II regula, kā arī Direktīva 2009/103, lai noteiktu, kuri tiesību akti ir piemērojami regresa prasībai, ko pret vilktās piekabes apdrošinātāju cēlis kravas vilcēja apdrošinātājs, kas izmaksājis atlīdzību šī transportlīdzekļa vadītāja izraisītajā negadījumā cietušajām personām.

37 Jāatgādina, kā izriet arī no Romas I un Romas II regulas 1. pantiem, ka ar tām saskaņo tiesību aktus, kas piemērojami līgumsaistībām civillietās un komercietās – attiecīgi līgumiskām un ārpuslīgumiskām saistībām – gadījumos, kas saistīti ar tiesību normu kolīziju. Šo divu kategoriju saistībām piemērojamās tiesību aktus ir jānosaka atbilstoši kādai no šo abu regulu tiesību normām, tomēr neskarot Romas I regulas 23. un 25. pantu, kā arī Romas II regulas 27. un 28. pantu.

38 Attiecībā uz pēdējo minēto aspektu, pirmkārt, atbildot uz *Lietuvos Aukščiausioji Teismas* (Lietuvas Augstākās tiesas) formulēto lietā C-475/14, ir jānorāda, ka Direktīvas 2009/103 14. panta b) punktā nav ietverta speciāla kolīziju norma attiecībā pret Romas I un Romas II regulas kolīziju normām saistībā ar regresa prasībām apdrošinātāju starpā un tādējādi tā neatbilst Romas I regulas 23. pantā un Romas II regulas 27. pantā izvirzītajiem nosacījumiem.

39 Direktīvā 2009/103 dalībvalstīm ir paredzēts pienākums veikt pasākumus, lai būtu aizsargāti satiksmes negadījumā cietušais un šo negadījumu izraisījušā transportlīdzekļa īpašnieks. Atbilstoši šīs direktīvas preambulas 12. apsvērumam tās vispārīgais mērķis ir nodrošināt negadījumos cietušo aizsardzību, garantējot tiem minimālo apdrošināšanas segumu.

40 Nedz no Direktīvas 2009/103 teksta, nedz tās mērķiem neizriet, ka tā būtu paredzēta kolīziju normu noteikšanai.

41 Konkrētāk, minētās direktīvas 14. pantā, lasot kopā ar tās preambulas 26. apsvērumu, dalībvalstīm tikai ir paredzēts pienākums veikt vajadzīgos pasākumus, lai attiecībā uz transportlīdzekļu apdrošināšanas polisēm vienreizēja prēmija attiecas uz visu Eiropas Savienības teritoriju visā līguma darbības laikā un, pamatojoties uz prēmiju, katrā dalībvalstī nodrošina segumu, kas paredzēti tās tiesību aktos, vai segumu, kas paredzēti tās dalībvalsts tiesību aktos, kurā transportlīdzeklis atrodas, ja apdrošinājuma segums ir lielāks.

42 Šī norma tātad attiecas tikai uz apdrošinājuma seguma teritoriālo apmēru un līmeni, kāds apdrošinātājam ir jānodrošina, lai garantētu atbilstošu aizsardzību ceļu satiksmes negadījumos cietušajām personām. No tā nevar izrietēt norma, atbilstoši kurai saskaņā ar šādā veidā noteiktām dalībvalsts tiesībām ir jāveic atbildības sadale apdrošinātāju starpā.

- 43 Otrkārt, attiecībā uz Romas I un Romas I regulas attiecīgajām piemērošanas jomām jānorāda, ka tajās ietvertie jēdzieni “līgumsaistības” un “ārpuslīgumiskas” saistības ir jāinterpretē autonomi, principā sasaucoties ar šo regulu sistēmu un mērķiem (pēc analogijas skat. spriedumu *ÖFAB*, C-147/12, EU:C:2013:490, 27. punkts). Jāņem arī vērā, kā izriet no abu šo regulu preambulu 7. apsvērumiem, šo regulu savstarpējās piemērošanas saskaņība un arī Briseles I regula, kuras 5. pantā it īpaši ir nošķirtas lietas saistībā ar līgumiem, neatļautām darbībām un kvazideliktiem.
- 44 No Tiesas judikatūras par pēdējo minēto regulu izriet, ka “lietu, kas attiecas uz līgumiem” šīs regulas 5. panta 1. punkta izpratnē, jomā ietilpst vienīgi juridiska saistība, kuru brīvprātīgi uzņemas viena persona attiecībā pret otru un uz kuru ir balstīta prasītāja celtā prasība (skat. spriedumu *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 39. punkts). Pēc analogijas un saskaņā ar šī sprieduma 43. punktā minēto saskaņības mērķi ir jāuzskata, ka “līgumsaistību” jēdziens Romas I regulas 1. panta izpratnē nozīmē juridiskas saistības, kuras brīvprātīgi uzņemas viena persona attiecībā pret otru.
- 45 Attiecībā uz “ārpuslīgumisku saistību” jēdzienu Romas II regulas 1. panta izpratnē ir jāatgādina, ka jēdziens “lietas, kas attiecas uz kaitējumu vai neatļautu rīcību” [neatļautas darbības un kvazideliktu jomām], Briseles I regulas 5. panta 3. punkta izpratnē ietver visus pieteikumus par atbildētāja atbildības noteikšanu, kas nav saistīti ar “lietām, kas attiecas uz līgumiem” minētā 5. panta 1. punkta izpratnē (spriedums *ÖFAB*, C-147/12, EU:C:2013:490, 32. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt ir jānorāda, kā izriet no Romas II regulas 2. panta, ka tā ir piemērojama visām saistībām, kas izriet no kaitējuma, proti, neatļautas darbības, netaisnas iedzīvošanās, *negotiorum gestio* vai “culpa in contrahendo” sekām.
- 46 Ņemot vērā šo, par “ārpuslīgumiskām saistībām” Romas II regulas izpratnē ir uzskatāmas saistības, kuru cēlonis ir kāds no šīs regulas 2. pantā uzskaitītajiem un iepriekšējā punktā atgādinātajiem notikumiem.
- 47 Šajā lietā no iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka starp apdrošinātājiem un attiecīgi kravas vilcēja īpašniekiem vai vadītājiem un piekabes īpašniekiem pastāv līgumsaistības Romas I regulas izpratnē. Savukārt starp abiem apdrošinātājiem līgumsaistību nav.
- 48 Turklāt atlīdzības cietušajām personām izmaksāšanas pienākuma esamība un tā apmērs pamatlietā ir atkarīgs, pirmkārt, no vērtējuma par zaudējumus radījušajiem satiksmes negadījumiem. Šis delikta rakstura vērtējums nav saistīts ar līgumsaistībām, kas vieno apdrošinātājus ar to attiecīgajiem apdrošinājuma ņēmējiem.
- 49 Attiecībā uz kravas vilcēja apdrošinātāja, kurš pilnībā atlīdzināja personai zaudējumus, ko tā bija cietusi kravas vilcēja un tam pievienotās piekabes radītajā satiksmes negadījumā, iespēju vērsties ar regresa prasību pret piekabes apdrošinātāju ir jānorāda turpmākais.
- 50 Pirmkārt, kravas vilcēja, kura vadītājs izraisīja negadījumu, apdrošinātāja tiesības vērst prasību pret vilktās piekabes apdrošinātāju pēc tam, kad cietušajam izmaksāta atlīdzība, nav secināmas no līguma, bet gan ir nepieciešams atsaukties arī uz minētās piekabes īpašnieka līdzatbildību par neatļauto darbību attiecībā pret minēto cietušo personu.
- 51 Tādēļ jānorāda, ka šāds piekabes īpašniekam piekritošs atlīdzināšanas pienākums izriet no minētā kaitējuma un tādēļ ir uzskatāms par “ārpuslīgumiskām saistībām” Romas II regulas 1. panta izpratnē. Līdz ar to šīm saistībām piemērojami tiesību akti ir jānosaka saskaņā ar minēto regulu.
- 52 Atbilstoši šīs regulas 4. pantam, ja nav noteikts citādi, šādām ārpuslīgumiskām saistībām ir jāpiemēro tās valsts tiesību akti, kurā kaitējums radies, proti, pamatlietās, tās valsts tiesību akti, kurā radies tieši no negadījuma izrietošais kaitējums (šajā ziņā skat. spriedumu *Lazar*, C-350/14, EU:C:2015:802, 24. punkts). Atbilstoši Romas II regulas 15. panta a) un b) punktam šajos tiesību aktos reglamentē atbildības pamatu un apjomu, kā arī pamatojumu atbildības sadalei.

- 53 Tādējādi personas, kurām jāpilda atlīdzības cietušajam izmaksāšanas pienākums, kā arī attiecīgā gadījumā piekabes īpašnieka un kravas vilcēja īpašnieka vai vadītāja līdzdalība cietušajam radītajā kaitējumā, ir jānosaka atbilstoši tiešā kaitējuma rašanās vietas – šajā gadījumā Vācijas – tiesību aktiem.
- 54 Otrkārt, jāatgādina, ka apdrošinātāja pienākums atlīdzināt zaudējumus cietušajai personai izriet nevis no tai radītā kaitējuma, bet gan no līguma, kas noslēgts starp apdrošinātāju un par negadījumu atbildīgo apdrošinājuma ņēmēju. Tātad šādas atlīdzināšanas pamats ir līgumsaistības un šādām saistībām piemērojami tiesību akti ir jānosaka saskaņā ar Romas I regulas tiesību normām.
- 55 Tādēļ atbilstoši tiesību aktiem, kas piemērojami attiecīgi kravas vilcēja apdrošināšanas līgumam un piekabes apdrošināšanas līgumam, kādi aplūkojami pamatlīnētā, ir jānosaka, vai šo divu transportlīdzekļu apdrošinātajiem saskaņā ar šiem līgumiem patiešām bija pienākums izmaksāt atlīdzību to izraisītajā negadījumā cietušajam.
- 56 Treškārt, attiecībā uz to, vai kravas vilcēja apdrošinātājam, kurš izmaksājis atlīdzību cietušajam, ir tiesības attiecīgā gadījumā vērsties ar subrogācijas prasību pret piekabes apdrošinātāju, ir jānorāda, ka Romas II regulas 19. pantā ir nošķirti jautājumi, kuriem piemērojams deliktu regulējums, un jautājumi, uz kuriem attiecas līgumiskais regulējums. Šī norma it īpaši ir jāpiemēro situācijā, kad trešā persona, proti, apdrošinātājs, ir izmaksājis atlīdzību negadījumā cietušajam, kas ir no delikta izrietošas saistības kreditors saistībā ar zaudējumiem attiecībā pret transportlīdzekļa vadītāju vai īpašnieku, izpildot pienākumu apmierināt kreditora prasījumu.
- 57 Precīzāk, Romas II regulas 19. pantā ir paredzēts, ka šādā gadījumā iespējamu cietušā tiesību subrogāciju regulē trešās personas, proti, civiltiesiskās atbildības apdrošinātāja, pienākumam izmaksāt atlīdzību cietušajam piemērojami tiesību akti.
- 58 Tādējādi, tā kā apdrošinātāja pienākums segt apdrošinātā civiltiesisko atbildību attiecībā pret cietušo izriet no līguma ar apdrošināto, nosacījumi, kādos apdrošinātājs var īstenot negadījumā cietušā tiesības attiecībā pret negadījuma izraisītājiem, ir noteikti tās valsts tiesībās, kuras piemērojamas apdrošināšanas līgumam, kas noteiktas atbilstoši Romas I regulas 7. pantam.
- 59 Turpretim tiesību akti, kas piemērojami, nosakot personas, kuras jāatzīst par atbildīgām, kā arī iespējamajai atbildības sadalei šo personu un to apdrošinātāju starpā, atbilstoši 19. pantam ir jānosaka saskaņā ar Romas II regulas 4. un nākamajiem pantiem.
- 60 It īpaši jānorāda, ka gadījumā, kad saskaņā ar atbilstoši minētajiem Romas II regulas pantiem piemērojamiem tiesību aktiem personai, kas cietusi satiksmes negadījumā, ko izraisījis kravas vilcējs ar piekabi, ir tiesības gan pret piekabes īpašnieku, gan tās apdrošinātāju, kravas vilcēja apdrošinātājam, kas izmaksājis cietušajam atlīdzību, ir prasības tiesības pret piekabes apdrošinātāju, ja atbilstoši Romas I regulas 7. pantam noteiktajos apdrošināšanas līgumam piemērojamos tiesību aktos ir paredzēta apdrošinātāja subrogācija attiecībā uz cietušā tiesībām.
- 61 Tādējādi iesniedzējtiesām ir jānosaka, pirmkārt, kā cietušajai personai izmaksājamā atlīdzība ir jāsadala starp, no vienas puses, kravas vilcēja vadītāju un īpašnieku un, no otras puses, piekabes īpašnieku saskaņā ar valsts tiesībām, kas piemērojamas atbilstoši Romas II regulai.
- 62 Otrkārt, saskaņā ar Romas I regulas 7. pantu ir jānosaka, kādi tiesību akti ir piemērojami apdrošināšanas līgumiem, kas pamatlīnētā noslēgti starp prasītājiem apdrošinātajiem un to attiecīgajiem apdrošinājuma ņēmējiem, lai noskaidrotu, vai un ciktāl minētie apdrošinātāji subrogācijas ceļā var īstenot cietušā tiesības attiecībā pret piekabes apdrošinātāju.
- 63 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2009/103 14. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā normā nav speciālas kolīziju normas par to, kā nosakāmi tiesību akti, kas piemērojami regresa prasībai apdrošinātāju starpā pamatlīnētās apstākļos.

- 64 Romas I un Romas II regula ir interpretējamas tādējādi, ka tiesību akti, kas piemērojami kravas vilcēja apdrošinātāja, kurš atlīdzinājis minētā transportlīdzekļa izraisītajā negadījumā cietušajām personām radītos zaudējumus, regresa prasībai pret vilktās piekabes apdrošinātāju, ir jānosaka atbilstoši Romas I regulas 7. pantam, ja šim negadījumam saskaņā ar Romas II regulas 4. un nākamajiem pantiem piemērojamajās normās par neatļautām darbībām ir paredzēta zaudējumu atlīdzināšanas pienākuma sadale.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 65 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra Direktīvas 2009/103/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību 14. panta b) punkts ir interpretējams tādējādi, ka šajā normā nav speciālas kolīziju normas par to, kā nosakāmi tiesību akti, kas piemērojami regresa prasībai apdrošinātāju starpā pamatlietas apstākļos.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), un Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II), ir interpretējamas tādējādi, ka tiesību akti, kas piemērojami kravas vilcēja apdrošinātāja, kurš atlīdzinājis minētā transportlīdzekļa izraisītajā negadījumā cietušajām personām radītos zaudējumus, regresa prasībai pret vilktās piekabes apdrošinātāju, ir jānosaka atbilstoši Regulas Nr. 593/2008 7. pantam, ja šim negadījumam saskaņā ar Regulas Nr. 864/2007 4. un nākamajiem pantiem piemērojamajās normās par neatļautām darbībām ir paredzēta zaudējumu atlīdzināšanas pienākuma sadale.

[Paraksti]